

Ο άγιος Κωνσταντίνος ο Μέγας, ο πρώτος χριστιανός αυτοκράτορας και ισαπόστολος

/ Γνώμες

Αλέξανδρος Χριστοδούλου, Θεολόγος

Ο άγιος Κωνσταντίνος ο Μέγας, ο πρώτος χριστιανός αυτοκράτορας και ισαπόστολος, ήταν γιός του Κωνσταντίου, που λόγω της χλωμότητας του προσώπου του ονομάστηκε Χλωρός, συγγενούς του αυτοκράτορα Κλαυδίου και της αγίας Ελένης, κόρης ενός πανδοχέα από το Δρέπανο της Βιθυνίας. Γεννήθηκε στη πόλη Ναϊσό της Άνω Μοισίας (σημερινή Νις της Γιουγκοσλαβίας). Το ακριβές έτος γέννησης δεν είναι γνωστό. Ιστορικοί εκτιμούν ότι γεννήθηκε στο διάστημα από το 274 ως το 288 μ. Χ. Είναι βέβαιο ότι γνώριζε εκτός από λατινικά και τα

ελληνικά και είχε πλήθος από ηθικά και σωματικά χαρίσματα.

Το 305 μ.Χ. ο Κωνσταντίνος ευρίσκεται στην αυλή του αυτοκράτορα Διοκλητιανού στη Νικομήδεια με το αξίωμα του χιλίαρχου. Μετά την παραίτηση των Διοκλητιανού και Μαξιμιανού, στο αξίωμα του Αυγούστου προάγονται ο Κωνσταντίνος ο Χλωρός στη Δύση και ο Γαλέριος στην Ανατολή. Ο Κωνσταντίνος ο Χλωρός πέθανε στις 25 Ιουλίου 306 μ.Χ. και ο στρατός ανακήρυξε Αύγουστο τον Μέγα Κωνσταντίνο, κάτι όμως που δεν αποδέχθηκε ο Γαλέριος. Οι κάτοικοι της Ρώμης που υπέφεραν από την τυραννία του Μαξεντίου κάλεσαν σε βοήθεια τον Κωνσταντίνο που έφτασε με το στρατό του έξω από τη πόλη, όπου ο Μαξέντιος είχε συγκεντρώσει τετραπλάσιες δυνάμεις.

Ο Μέγας Κωνσταντίνος δεν είχε καμία άλλη επιλογή εκτός από την επίκληση της δυνάμεως του Θεού. Ήθελε να προσευχηθεί, να ζητήσει βοήθεια, αλλά καθώς διηγείται ο ιστορικός Ευσέβιος, δεν ήξερε σε ποιόν θεό να απευθυνθεί. Άρχισε, λοιπόν, να προσεύχεται στον Θεό, υψώνοντας το δεξί του χέρι και ικετεύοντάς Τον να του αποκαλυφθεί. Ενώ προσευχόταν, διαγράφεται στον ουρανό ένα παράξενο θεϊκό σημάδι («θεοσημία παραδοξοτάτη»). Κατά το δειλινό είδε στον ουρανό σταυροειδή φωτεινή στήλη στην οποία υπήρχε γραμμένο το: «Εν τούτῳ νίκα» (In hoc Signo Vinces). Ο Ευσέβιος αναφέρει ότι το γεγονός του το βεβαίωσε με όρκο ο ίδιος ο αυτοκράτορας πολλά χρόνια αργότερα. Και ενώ προσπαθούσε να κατανοήσει τη σημασία αυτού του μυστηριακού θεάματος, τον κατέλαβε η νύχτα. Τότε εμφανίζεται ο Κύριος στον ύπνο του μαζί με το σύμβολο του Σταυρού και τον προέτρεψε να κατασκευάσει απομίμηση αυτού και να το χρησιμοποιεί ως φυλακτήριο κατά των εχθρών. Καλεί χρυσοχόους και τους παραγγέλλει να κατασκευάσουν σταυροειδή σημαία από χρυσό και πολύτιμους λίθους.

Έχοντας ως σημαία του το Χριστιανικό λάβαρο, αρχίζει να προελαύνει προς την Ρώμη εκμηδενίζοντας κάθε αντίσταση. Στη μάχη του Τίβερη στις 28 Οκτωβρίου του 312 ο Μαξέντιος ηττήθηκε. Μπαίνοντας στη Ρώμη αρνείται να προσφέρει θυσία ευχαριστήριο για τη νίκη στους Θεούς. Αυτό είναι η δεύτερη εκδήλωση της θρησκευτικής συνείδησης του Μ. Κωνσταντίνου μετά την κατασκευή της σημαίας με το χριστιανικό έμβλημα. Σε κεντρικό σημείο της Ρώμης έστησε ανδριάντα που κρατούσε ένα δόρυ σε σχήμα σταυρού με την επιγραφή: «Με αυτό το σωτήριο σημείο (του σταυρού) ελευθέρωσα από το τυραννικό ζυγό την πόλη σας». Με βασιλικό διάταγμα απέδωσε τις περιουσίες σε όσους τις στερήθηκαν, ανακάλεσε τους εξόριστους, απελευθέρωσε τους φυλακισμένους χριστιανούς, τίμησε τους εκκλησιαστικούς άρχοντες και βοήθησε τους φτωχούς. Το όραμα τελικά οδήγησε τον Μ. Κωνσταντίνο στην ειλικρινή αποδοχή της χριστιανικής πίστης και είχε ως αποτέλεσμα τον εκχριστιανισμό της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και τη δημιουργία

του χριστιανικού πολιτισμού της Ευρώπης.

Το Φεβρουάριο του 313 μ.Χ., στα Μεδιόλανα, όπου γίνεται ο γάμος του Λικινίου με την Κωνσταντία, αδελφή του Μεγάλου Κωνσταντίνου, επέρχεται μια ιστορική συμφωνία μεταξύ των δύο ανδρών που καθιερώνει την αρχή της ανεξιθρησκείας.

Τα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει ο Μέγας Κωνσταντίνος ήταν πολλά. Η αιρετική διδασκαλία του Αρείου, πρεσβυτέρου της Αλεξανδρινής Εκκλησίας, ήλθε να ταράξει την ενότητα της Εκκλησίας. Η διδασκαλία αυτή, που ονομάσθηκε αρειανισμός, κατέλυε ουσιαστικά το δόγμα της Τριαδικότητας του Θεού.

Μόλις ο Μέγας Κωνσταντίνος πληροφορήθηκε τα όσα θλιβερά συνέβαιναν στην Αλεξάνδρεια, απέστειλε με τον πνευματικό του σύμβουλο Όσιο, Επίσκοπο Κορδούης της Ισπανίας, επιστολή στον Επίσκοπο Αλεξανδρείας Αλέξανδρο (313 – 328 μ.Χ.) και τον Άρειο. Η προσπάθεια επιλύσεως του θέματος δεν ευδοκίμησε. Έτσι αποφασίσθηκε η σύγκλιση της Α' Οικουμενικής Συνόδου στη Νίκαια της Βιθυνίας το 325 μ.Χ.

Η περιγραφή της εναρκτήριας τελετής από τον ιστορικό Ευσέβιο είναι ομολογουμένως ενδιαφέρουσα. Στο μεσαίο οίκο των ανακτόρων είχαν προσέλθει όλοι οι σύνεδροι. Επικρατούσε απόλυτη σιγή και όλοι περίμεναν την είσοδο του αυτοκράτορα, τον οποίο οι περισσότεροι θα έβλεπαν για πρώτη φορά. Ο Κωνσταντίνος εισήλθε ταπεινά, με σεμνότητα και πραότητα. Στην ομιλία του προς τη Σύνοδο χαρακτηρίζει τις ενδοεκκλησιαστικές συγκρούσεις ως το μεγαλύτερο δεινό και από τους πολέμους. Ο λόγος του υπήρξε ευθύς και σαφής. Δεν ήθελε να ασχοληθεί παρά μονάχα με θέματα που αφορούσαν στην ορθοτόμηση της πίστεως. Η κρίσιμη φράση του, «περί της πίστεως σπουδάσωμεν», διασώζεται σχεδόν από όλους τους ιστορικούς συγγραφείς. Μετά το τέλος των εργασιών της Συνόδου ο αυτοκράτορας ανέλαβε πρωτοβουλίες για την εδραίωση των αποφάσεών της.

Η τελευταία περίοδος της ζωής του Μεγάλου Κωνσταντίνου είναι αυτή που τον καταξιώνει στην εκκλησιαστική συνείδηση και τον οδηγεί στο απόγειο της πνευματικής του πορείας. Ο Άγιος, κατά τον Απρίλιο του 337 μ.Χ., αισθάνεται τα πρώτα σοβαρά συμπτώματα κάποιας ασθένειας. Οι πηγές μάς πληροφορούν πως ο Μέγας Κωνσταντίνος κατέφυγε σε ιαματικά λουτρά. Βλέποντας όμως την υγεία του να επιδεινώνεται θεώρησε σκόπιμο να μεταβεί στην πόλη Ελενόπολη της Βιθυνίας, που είχε ονομασθεί έτσι λόγω της Αγίας μητέρας του. Εκεί παρέμεινε στο ναό των Μαρτύρων, όπου ανέπεμπε ικετήριες ευχές και λιτανείες προς τον Θεό. Ο Μέγας Κωνσταντίνος αντιλαμβάνεται πως η επίγεια ζωή του πλησιάζει στο τέλος της. Η μνήμη του θανάτου καλλιεργείται στην καρδιά του και τον οδηγεί στο μυστήριο της μετάνοιας και του βαπτίσματος. Μετά το βάπτισμα ο Άγιος

Κωνσταντίνος δεν ξαναφόρεσε τον αυτοκρατορικό χιτώνα, αλλά φορούσε μόνο το λευκό ένδυμα του βαπτίσματος, μέχρι την ημέρα της κοιμήσεώς του το 337 μ.Χ. Ήταν η ημέρα εορτασμού της Πεντηκοστής, γράφει ο ιστορικός Ευσέβιος.

Αφού οι στρατιωτικοί τοποθέτησαν το σκήνωμα του Αγίου σε χρυσή λάρνακα, το μετέφεραν στην Κωνσταντινούπολη και το έβαλαν σε βάθρο στον βασιλικό οίκο. Το ιερό λείψανό του ενταφιάσθηκε στο ναό των Αγίων Αποστόλων.

Τελειώνοντας ο Ευσέβιος τον λόγο του εγκωμιάζει τον Μ. Κωνσταντίνο ως εξής: «Μόνος αυτός από τους Ρωμαίους αυτοκράτορες τίμησε τον παμβασιλέα Θεό με υπερβάλλουσα θεοσέβεια, μόνος αυτός κήρυξε με παρρησία τον λόγο του Θεού, μόνος αυτός καθαίρεσε κάθε πλάνη πολυθείας και απομάκρυνε κάθε ιδέα ειδωλολατρίας, μόνος αυτός αξιώθηκε και όσο ζούσε και μετά τον θάνατό του τέτοιων τιμών, τις οποίες δεν απόλαυσε είτε κάποιος από τους Έλληνες, είτε κάποιος από τους βάρβαρους αλλά και αυτούς ακόμη τους ρωμαίους». Για να συμπληρώσει ο Κ. Παπαρρηγόπουλος ότι «ουδείς μετά τους αμέσους μαθητάς του Σωτήρος, ουδείς έπραξε πλειότερα προς διάδοσιν και παγίωσιν της Ιεράς ημών πίστεως».